

KARSTEN LOMHOLT: *Elskere og asketer. Introduktion til islamisk mystik*. Kbh. Universitet, Museum Tusulanums forlag 1994, 179 s., kr. 198.

Den skandinaviske litteratur om den islamiske mystik – sufismen – er alt andet end righoldig. Bortset fra korte og kyndige passager i oversigtsværker (Johs. Pedersen (1928), Jes P. Asmussen (1981)) har kun Johs. Pedersen og den svenske religionshistoriker Tor Andræ ('I myrtrædgården', Sthlm. 1947) leveret vigtige primærstudier. Allerede af den grund må Karsten Lomholts introduktion, som også hviler på omfattende førstehåndskendskab til kildematerialet, modtages med forventninger – som ikke bliver gjort til skamme.

I en række kronologiske og tematiske kapitler følger Lomholt mystiken fra første færd via udbygning og institutionalisering til forfaldet i vor tid: Fra dommedagsfrygt (som allerede hos profeten) og askese hos al-Hasan al-Basri (d. 728) i protest mod kalifatets angivelige verdsliggørelse til al-Hallads identificering sig selv med gud (en holdning, der kostede ham livet på korset 922); over ibn al-Arabi's (d. 1240) systematisering og forsøg på forsoning med den ortodokse teologi og filosofi; og endelig ordensdannelsen og sufismens indre og ydre, folkelige mission (iøvrigt den eneste gruppe i islam, som driver mission). Hertil må føjes, at sufismen fra al-Halladj udtrykte sig i stærke og malende, erotiske vendinger for at markere sufismens selvudslettende identificering sig selv med gud.

Bogen må nærmest karakteriseres som hermeneutisk-analytisk og slutter sig derved til Johs. Pedersens tradition. Og fremstillingen er højst kompetent og krydres af talrige citater fra islamiske mystikers prosa og poesi. Alt i alt en værdifuld gevinst for skandinaviske forskere og læsere.

E. Ladewig Petersen

SØREN NANCKE-KROGH: *Stenbilleder i danske kirker*. Nyt Nordisk Forlag Arnold Busck. København 1995. 192 s., rigt. ill. kr. 278.

Det var med en vis spændt forventning, jeg åbnede denne bog. Skrevet af en engageret person uden for den snævre forskningstradition, som siden Mackeprang nu og da har meddelt sig om jysk granit. Mag.art. i arkæologi, Søren Nancke-Krogh har flere gange vist inspirerende forsøg på at forstå og fortolke fortidige billedlige ytringer. Derfor spændingen og derfor er det med stor beklagelse, at jeg kort må erklære, at denne bog ikke når amatørhistorikeren Martin A.Hansens »Orm og Tyr« til sokkeholderne, hverken litterært eller fagligt.

For ikke at blive skudt faglig forstenethed i skoene er det vel nødvendigt at bringe et par eksempler på Nancke-Kroghs uhistoriske og umetodiske postulater. Side 21f hævder N-K, at der forud for Trelleborgs opførelse o. 980 har stået en kridtstenskirke (dvs. 60 år før den første kendte stenkirke i Roskilde, St. Jørgensbjerg). Trelleborgkirken blev nedrevet og dens sten pietetsløst kastet i voldfylden. Dette kunne antyde, at folkene bag Trelleborg var »kirkefjendske kætterkristne«, for ringborgene opfattes alligevel som klostre bl.a. med henvisning til